

**ITINERARI FORMATIU UNITAT DOCENT DE DERMATOLOGIA MÈDICO-QUIRÚRGICA I
VENEREOLOGIA
HOSPITAL SANTA CREU I SANT PAU**

Especialitat: Dermatologia Médico-Quirúrgica I Venereologia

Data revisió: Novembre 2019

Cap de la unitat docent: Lluís Puig Sanz

Tutores docents: Anna López Ferrer

Esther Serra Baldrich

Data d'aprovació per la comissió de docència: 12 de novembre 2019

1- Introducció:

El programa de formació sanitària especialitzada (FSE) es basa principalment en l'aprenentatge assistencial tutelat, de manera que el resident vagi adquirint de manera progressiva experiència en la presa de decisions, habilitats i actituds pròpies de la seva especialitat. El real Decret 183/2008 publicat al febrer 2008 insisteix en la necessitat d'establir un sistema de supervisió progressiu, per què el resident vagi adquirint autonomia, i s'han de delimitar uns nivells de responsabilitat per cada any de residència, i també per a cada tècnica o àrea de coneixement.

Així, en la **Dermatologia Mèdic-Quirúrgica i Venereologia**, hi han algunes tècniques que han de ser conegudes per tots els residents des dels primers mesos de començada i d'altres, en canvi, no es consideren fonamentals per a la formació bàsica d'un especialista, i el resident purament ha de conèixer-les i haver-les presenciats.

Si bé el tutor docent és el principal responsable de la formació del resident i qui ha d'establir quin grau d'autonomia té a cada moment, el Real Decret estableix el deure general de supervisió de tot el personal facultatiu que treballa a un centre docent, i per tant tot el Servei participa en aquesta tasca.

En cada una de les àrees de rotació s'ha establert un protocol de supervisió, adquisició de competències i nivell d'autonomia del resident segons els objectius docents generals i específics marcats.

Els nivells tant de responsabilitat com d'habilitats a assolir estan dividits entre:

- **Nivell 1:** activitats realitzades directament pel resident, sense necessitat d'una tutorització directa. El resident executa, i posteriorment informa.
- **Nivell 2:** activitats realitzades directament pel resident sota supervisió.
- **Nivell 3:** activitats realitzades pel personal sanitari del centre i observades i/o assistides en la seva execució pel resident.

2- Durada de la Formació:

4 anys

3- Objectius generals

El programa de formació té l'objectiu d'aconseguir metges amb suficient nivell de coneixements per exercir de forma responsable i adequadament l'especialitat tan en l'àmbit públic com privat com en els diferents serveis de salut, amb la finalitat de donar resposta a les necessitats assistencials que demanda la societat.

Per tal d'assolir aquests objectius, el metge en període formatiu necessita un programa que li permeti desenvolupar satisfactòriament l'aprenentatge de l'especialitat en els següents aspectes:

- Dermatologia general en pacients ambulatoris i hospitalaris.
- Dermatopatologia incloent biòpsia i aspectes tècnics.
- Immunologia, orientada bàsicament a les malalties cutànies mediades immunològicament.
- Processos al·lèrgics amb manifestacions cutànies.
- Dermatologia ambiental i laboral.
- Dermatologia pediàtrica.
- Genodermatosis.
- Dermatologia geriàtrica.
- Dermatologia oncològica, incloent mètodes diagnòstics i terapèutics.
- Fotodermatologia i fototeràpia.
- Cremades, reaccions per agents físics i curació de les ferides.
- Infeccions bacterianes, micòtiques, víriques i parasitàries.
- Diagnòstic i tractament de les malalties de les membranes mucoses adjacents a la pell.
- Patologia vascular de la pell, incloent mètodes diagnòstics i terapèutics.
- MTS: epidemiologia, control i prevenció. Diagnòstic clínic i de laboratori. Maneig del pacient amb MTS. Planificació d'una unitat de MTS.
- Mètodes diagnòstics no invasius com la dermatoscòpica, ecografia i altres mesures de les funcions cutànies.
- Biologia molecular aplicada al diagnòstic i tractament de la patologia cutània.
- Prescripció de tractaments tòpics i sistèmics incloent formulacions magistrals.
- Farmacologia i toxicologia relacionada amb la pell.
- Cirurgia dermatològica, electrocirurgia, criocirurgia, laserteràpia, radioteràpia i altres tractaments físics com la teràpia fotodinàmica.
- Dermatologia cosmètica i estètica, incloent mètodes correctors.
- Cura de la pell, dermatologia preventiva i rehabilitació.
- Psicodermatologia.

4- Objectius Específics

QUADRE DE ROTACIONS

ANY	SERVEI	MESOS
R1	Medicina Interna	5
	Urgències Medicina	1
	Dermatologia	6
R2	Dermatologia	11
	Anatomia Patològica	1

R3	Malalties Trans. Sexual al Cap Drassanes*	1
	Dermatologia Pediàtrica a l'Hospital Sant Joan de Deu *	2
	Dermatologia	9
R4	Cirurgia Plàstica	2
	Rotació electiva	2
	Dermatologia	8

(* Unitats en que s'ha establert un pacte entre institucions per a la realització sistemàtica de la rotació)

PRIMER ANY DE RESIDÈNCIA

1- M.INTERNA (5 mesos)

L'objectiu d'aquesta rotació és anar adquirint autonomia en l'atenció al pacient hospitalitzat, sigui quina sigui la patologia que presenti. Com a objectius específics establim:

- Realitzar una correcta Història Clínica i exploració física: nivell 2.
- Saber presentar-se i informar correctament a la família: nivell 2.
- Familiaritzar-se amb les tècniques invasives més freqüents a les sales d'hospitalització: punció venosa, toracocentesi, punció lumbar, paracentesi, etc (N3-2)
- Adquirir coneixements en l'avaluació i tractament dels processos més prevalents de les diferents especialitats mèdiques, especialment les grans síndromes (ex: insuficiència cardio-respiratòria i renal, hipertensió, shock, etc.); (N3-2)
- Realització dels Informes d'Alta clínica (N2)
- Indicació i interpretació de les exploracions complementàries més comuns (N3-2)
- Explorar la semiologia dermatològica a la patologia sistèmica mèdica (N2).
- Familiaritzar-se amb les manifestacions o complicacions extracutànies del malalt dermatològic greu (N3-2).

2- URGÈNCIES DE MEDICINA (1 mes)

La rotació per urgències de medicina té com objectiu familiaritzar-se amb el maneig del malalt general greu-agut en un servei d'urgències generals (N3-2). Els objectius s'assoliran tant durant aquesta rotació com durant les guàrdies que realitzaran durant tot el primer any de residència.

Objectius específics:

- Diagnosticar i tractar inicialment les principals situacions urgents ateses al servei d'urgències.
- Avaluar les situacions d'emergència
- Aplicar els protocols en l'ús de suport vital bàsic i avançat
- Conèixer els diferents Codis d'atenció emergent (Codi Ictus, Codi IAM, Sodi Sèpsia)

- Identificar i tractar la intoxicació aguda.
- Interactuar amb el pacient i la família en una situació d'emergència.

Després dels 6 mesos inicials, comença la formació específica de l'especialitat, incorporant-se al propi Servei, per assolir una adequada formació en les bases diagnòstiques i terapèutiques de la Dermatologia i participant de les diferents activitats i amb un nivell d'autonomia creixent:

- Ampul.lars autoimmunes
- Limfomes
- Dermatologia Pediàtrica, Laser
- Connectivopaties i Malaltia de Hansen
- HIV i malalties de transmissió sexual
- Cabell i ungles
- Psoriasi, PUVA, Hospital de Dia
- Melanoma
- Cirurgia, cirurgia microgràfica de Mohs
- Càncer cutani no melanoma
- Inmunoal.lergia Cutània

3- DERMATOLOGIA (6 mesos)

- Assistirà a consulta externa, amb una rotació entre els diferents consultoris per assolir una adequada formació en les bases diagnòstiques i terapèutiques de la Dermatologia

Els objectius específics a assolir seran:

- Reconèixer les dermatosis més freqüents amb les seves variants clíniques, evolució natural i pronòstic (N2).
- Coneixements de terapèutica cutània bàsica. Raons per les quals s'utilitza un tipus de medicació diferent en fases evolutives del mateix procés (N2).
- Conèixer les particularitats biològiques dels diferents agents causants de les infeccions cutànies. Conèixer les tècniques microbiològiques i serològiques més comuns utilitzades per al diagnòstic de les malalties cutànies (N2).
- Familiaritzar-se amb l'exploració cutània, lesions clíniques elementals i descripció de les manifestacions cutànies de les dermatopaties més freqüents (N2)
- Observar i descriure les lesions elementals dermatològiques en malalts amb dermatopaties (N2).
- Realitzar les tècniques bàsiques d'exploració cutània necessàries per al diagnòstic de les malalties cutànies (N2).
- Realitzar les tècniques bàsiques de laboratori necessàries per al diagnòstic de les malalties cutànies. (N2).
- Formulació a Dermatologia (N2).
- Fotografia Dermatològica (N3-2)
- Saber explicar al pacient el significat de la malaltia i el tractament a realitzar, per aconseguir una col.laboració terapèutica satisfactòria (N2).
- Instrucció als malalts de les terapèutiques més freqüents. Forma de realitzar-les (N2)

- 1 dia a la setmana la rotació serà a l'àrea de visites d'Urgències amb l'adjunt responsable, on s'atenen urgències dermatològiques descentralitzades i visites imprevistes.
- Començarà l'activitat quirúrgica ambulatoria pròpia de l'especialitat, 1 dia a la setmana, iniciant-se en cirurgia dermatològica bàsica (N3-2):
 - Biòpsies cutànies en totes les seves modalitats: punch, escisió fusiforme, shaving (N3-2).
 - Ajudar a realitzar cirurgia dermatològica (N3)
 - Electrocoagulació i curetatges.
 - Criocirurgia
 - Anestèsia local
 - Sutures
 - Manipulació d'espècimen quirúrgic i conservació de mostres.
 - Antibioteràpia/ profil.laxi en cirurgia
 - Seguiment postoperatori

SEGON ANY DE RESIDÈNCIA

1- DERMATOLOGIA (11 mesos)

Prosseguirà l'activitat de cirurgia ambulatoria setmanal, en cirurgia dermatològica general bàsica (N2) i iniciant-se en la cirurgia de Mohs (N3-2)

Prossegueix la formació específica de l'especialitat, amb la rotació per les diferents consultes conjuntament amb l'adjunt responsable (N2):

Unitat de Laserteràpia. 1 dia/setmana

- Objectius específics: Participarà com a ajudant en els procediments terapèutics mitjançant laserteràpia en diferents dermatosis (N2).

Consulta de Genodermatosi i Dermatologia Pediàtrica. 1 dia/setmana

- Objectius específics: Realitzar l'exploració cutània corresponent a l'edat pediàtrica, descriure les lesions clíniques elementals i descripció de les manifestacions cutànies de les dermopaties més freqüents en pacients pediàtrics (N 2)
- Participar en la presa de decisions terapèutiques en pacients pediàtrics (N2)

Consulta de Melanoma i lesions pigmentades. 2 dies/setmana

- Objectius específics: Realitzar el diagnòstic i estadiatge de pacients amb melanoma (N2)
- Realització de dermatoscòpia manual i digital en pacients amb nevus displàsics i/o antecedents de melanoma (N2).
- Actitud amb el malalt amb melanoma (N2)

Consulta de Linfomes i efectes adversos derivats del tractament oncològic.

3dies/setmana

- Objectius específics: Realitzar el diagnòstic i estadiatge de pacients amb linfomes cutanis (N2)
- Actitud amb el malalt hemato-oncològic o amb limfomes cutanis (N2).

Consulta Psoriasi. 1dia/setmana

- Objectius específics: Realitzar el diagnòstic diferencial amb altres patologies eritematodescamatives (N2)
- Realitzar un estadiatge correcte de l'extensió de la psoriasi (N2)
- Tècniques de Fototeràpia: PUVA, UVA. PUVA mans i peus (N2)

Interconsultes intrahospitalàries. 5dies/setmana

- Objectius específics: Realitzar una història clínica correcta, diagnòstic diferencial i prescriure terapèutica bàsica en el pacient ingressat (N2)

2- ANATOMIA PATOLÒGICA (1 mes)

Objectius específics:

Introducció progressiva a la Dermatopatologia.

Reconeixement dels diferents patrons histològics i tumors dermatològics més freqüents (N2-3)

TERCER ANY DE RESIDÈNCIA

1- MALALTIES TRANSMISSIÓ SEXUAL (1 mes)

Es realitza al Cap Drassanes, depenent assistencial ment de l'Hospital Vall d'Hebrón i amb el qual hem establert un pacte institucional per a una rotació sistemàtica dels nostres residents

Objectius:

- Identificació de les malalties de transmissió sexual més freqüents (N2)
- Indicar el procés diagnòstic específic per cada patologia (N2)
- Indicar el tractament específic de cada patologia de transmissió sexual (N2)
- Actitud en front el pacient amb una malaltia de transmissió sexual i els seus contactes (N2)

2- DERMATOLOGIA PEDIÀTRICA (2 mesos)

Es realitza a l'Hospital Sant Joan de Deu, amb el qual hem establert un pacte institucional per a una rotació sistemàtica dels nostres residents

Objectius:

- Identificar les síndromes dermatològiques pediàtriques de diagnòstic a la infantesa (N2)
- Actitud en front els pacients i pares dels pacients amb patologia dermatològica pediàtrica (N2)

3- DERMATOLOGIA (9 mesos)

Prosseguirà l'activitat de cirurgia ambulatoria setmanal, en cirurgia dermatològica general (N2-1) i en la cirurgia de Mohs i dermatològica avançada (N2):

Continua participant en la policlínica dermatològica, amb major autonomia.

Prossegueix la participació en les interconsultes intrahospitalàries, conjuntament amb l'adjunt responsable (N2), i assumeix l'assistència als pacients hospitalitzats (N1).

Dermatoscopia nivell mig (N1)

Realització autònoma de biòpsies (N1)

Realització de crioteràpia en lesions inicials de càncer cutani (N1)

Resolució de casos clínics simples en la policlínica dermatològica. (N1).

Prossegueix la formació específica de l'especialitat, amb la rotació per les diferents consultes conjuntament amb l'adjunt responsable (N2):

Unitat al·lèrgia cutània. 3 dies/setmana

Objectius: Adquisició de coneixements en Fotobiologia Clínica: Fototòxia, fotoal·lèrgia. Proves fotolumíniques. Fototeràpia (N2)

Confeció d'històries especialitzades de la clínica de contacte, amb coneixement de la dermatologia laboral. (N2)

Metodologia, realització i interpretació de les proves del pegat, fototest, fotopatch test, ROAT, Prick test. Tècniques no invasives en Dermatologia. Prova sèrum autòleg. (N2).

Malalties autoimmunes i Malaltia de Hansen. 1 dia/setmana

Objectius: Coneixements epidemiològics, bacteriològics i clínics de la malaltia de Hansen. Tècniques d'exploració (N2)

Tècniques d'exploració del pacient amb manifestacions cutànies de les connectivopaties. Malaltia de Hansen. (N2).

Consulta Psoriasi: 3 dies/ setmana

Objectius: Identificar les comorbilitats associades en el pacient amb psoriasi (N3).

Seleccionar el tractament sistèmic/biològic en funció de gravetat i comorbilitats (N3)

Maneig de fàrmacs biològics en dermatologia (N2)

QUART ANY DE RESIDÈNCIA

1- ROTACIÓ ELECTIVA (2 mesos)

Durant aquest any s'ofereix al resident la possibilitat de realitzar una estada de 2 mesos en un centre de reconegut prestigi nacional o internacional, per aprofundir els coneixements i expertesa en una àrea específica de la seva elecció i segons els seus interessos

2- DERMATOLOGIA (10 mesos)

En aquest darrer any, el resident actua amb nivell de responsabilitat 1, amb consulta a demanda a l'adjunt responsable,

- Realitzarà activitat ambulatoria pròpia :
 - Maneig adequat de tècniques diagnòstiques i terapèutiques dermatològiques
 - Utilitzar les tècniques apropiades per l'estudi del cabell i de les seves malalties
 - Maneig adequat dels dermocosmètics
 - Maneig dels immunosupressors i la teràpia biològica en dermatologia
- Participarà 1 dia a la setmana en l'Atenció Especialitzada dermatològica als centres d'assistència primària assignats al Servei (CAP Maragall i CAP Travessera), també sota la tutoria del facultatiu corresponent.
- Serà el responsable dels pacients hospitalitzats i de les interconsultes hospitalàries
- Realitzarà a més activitat quirúrgica com a primer cirurgià (N2-1 segons la complexitat), ja iniciada de R3 amb menor autonomia, 1 dia a la setmana
 - Biòpsies complexes: regió ocular, genitals, cavitat oral, matriu ungueal
 - Empelts cutanis de pell total i laminars (mínim de 2 empelts)
 - Plàsties:
 - Plàsties de rotació (mínima realització de 3)
 - Plàstia en O-Z (mínim 2)
 - Plàsties de transposició (mínim de 5)
 - Plàstia de Limberg/romboidal (mínim 1)
 - Plàstia de Difourmentel (mínim 1)
 - Plàstia bilobulada (mínim 1)
 - Plàsties d'avançament (mínim de 3)
 - Plàstia en H (mínim 1)
 - Plàstia en AT (mínim 1)
 - Plàstia en estel/illot (mínim 2)
- intervencions complexes a les següents àrees geogràfiques:
 - Llavis: Cunyes labials (mínim 2) i Bermellectomia (mínim 1)
 - Ungla
 - Cuir pilós
 - Piràmide nasal
 - Pavelló auricular

5- Guàrdies

Guàrdies al Servei d'Urgències Mèdiques Generals de l'hospital

- R1: hi faran guàrdies obligatòriament, amb una mitjana de 4 guàrdies/mes i sota la supervisió directa dels adjunts responsable.

Els objectius i nivells de responsabilitat estan recollits al document "protocol de supervisió del resident a l'àrea d'urgències", i sent de fet els mateixos que els de la rotació d'1 mes en aquesta àrea.

- R2: Hi poden seguir fent guàrdies, de manera optativa i amb un nivell d'autonomia major

Urgències descentralitzades de dermatologia

Cada dia de la setmana i en jornada laboral ordinària hi ha un adjunt responsable de les visites urgents i consultes imprevistes.

El resident hi participa des de R1, 1 dia a la setmana i durant tota la residència amb un grau de supervisió decreixent. L'objectiu d'aquesta atenció continuada és identificar les urgències dermatològiques i definir l'actitud

6- Formació en competències transversals:

Hi ha un seguit de competències que son comunes a qualsevol especialitat, i per les quals hi ha unes activitats formatives, obligatòries, organitzades directament des de la comissió de docència de l'hospital:

ACCIONS FORMATIVES	MODALITAT	R1	R2	R3
Sessió Acollida Residents	presencial	•		
Suport Vital Bàsic	presencial	•		
Curs urgències mèdiques	presencial	•		
Estació de treball clínic	presencial	•		
Tallers d'habilitats	presencial	•	•	
Tallers simulació	presencial		•	
Comunicació en l'àmbit assistencial	presencial	•		
Seguretat del pacient	on line	•		
Formació en prevenció de riscos laborals	on line	•		
Curs radioprotecció	on line	•		
Metodologia de recerca	on line	•		
Estadística bàsica amb Stata	presencial		•	
Infecció nosocomial	presencial		•	
Dilemes ètics	presencial		•	
Gestió clínica	Online/presencial			•

A més, el resident ha d'assistir a les sessions generals de l'hospital, organitzades també per la comissió de docència, i dirigida a tots els professionals assistencials, amb una cadència mensual

7- Sessions clíniques i activitat formativa docent que es realitza al Servei

Sessions del Servei:

- Dermatopatologia (4 hores per setmana, durant 4 anys)
- Clíniques: 1 hora per setmana. Dimecres 13-14h: Sessions clíniques amb pacients aportats pels adjunts o imatges preses als diversos consultoris del Servei de Dermatologia, que prepara el R1.
- 1r i 3er dimecres de cada mes: Sessions amb el Servei d'Anatomia Patològica
- Bibliogràfiques: 1 hora per setmana. Dimarts 8-9h: Revisions Bibliogràfiques Revistes Dermatologia
- Sessió de residents: 4 al mes.
- Sessió oncoquirúrgica: 1 hora al mes (Dimecres 13-14h) Revisió de temes importants relatius al càncer cutani i les guies actualitzades de tractament i revisió de casos complexos

El resident hi participarà activament, amb la presentació d'1-2 sessions iconogràfiques al mes (R2), a les bibliogràfiques, monogràfiques i de casos clínics (R2, R3, R4).

L'R4 és el responsable de l'organització i distribució d'aquestes sessions, conjuntament amb les tutores docents, amb la preparació de Seminaris monogràfics del Servei, Sessions bibliogràfiques corresponents, casos clínics per a presentar en les sessions formals de les de les acadèmies científiques (a partir del 2n any).

8- Assistència a activitats de formació de l'especialitat:

Activitat pròpia del Servei:

- De R3 ó R4: Curs de Terapèutica Biològica en Dermatologia (Dr. Lluís Puig).
- De R2 ó R3:
 - o Escola d'atòpia. Unitat de Dermatologia Pediàtrica i d'Inmunoal.lergia (Dra Roe, Dra Serra, Sandra Ros)
 - o Escola Urticaria (Dra Serra, Dr Spertino, Sandra Ros)

Altres activitats:

Els residents assisteixen, des de R1 a les reunions de la Secció Catalana de l'Academia Española de Dermatología Médico Quirúrgica y Venereología, i la Secció de Dermatologia de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, havent de presentar-hi 1 sessió / any a partir de R2 (8sessions/ any).

Assisteixen també a les reunions anuals de l'Academia Española de Dermatología i els seus Grupos de Trabajo, afavorint-se que hi presentin treballs per tal de justificar la seva assistència:

- Congrés Anual de la AEDV (R3 i/o R4)
- Grupo Español de Investigación en Dermatitis de Contacto y alergia cutánea (R3)
- Grupo Español de Dermatopatología (R3)
- Grupo Español de Terapéutica Dermatológica y Cosmética (R3 o R4)
- Grupo Español de Dermatología Pediátrica (R2 o R3)
- Grupo Español de Psoriasis (R3)
- Grupo Español de Cirugía Dermatológica (R3 o R4)

9- Participació en activitats de recerca

S'afavoreix que els residents s'incorporin a alguna de les diferents Línies de Recerca del Servei, participant en algun o alguns dels projectes, en els àmbits de Psoriasi, Dermatitis atòpica, Dermatologia pediàtrica, Hemangiomes, Dermatitis de contacte, Limfomes, Melanoma, Càncer cutani, i altres.

Està marcada la participació activa:

- en congressos, amb la presentació mínima d'1 comunicació o pòster anual.
- En publicacions, amb un mínim d'1/any a partir de R2